

"העולם הזה" שבועון החדשות הישראלי • המערכת - המינהלה: תדאכב, רחוב גורדון 3, טלפון 03-243386. תאריך: 136 • מען מברקי: "עזמפרס" • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, ת"י אביב, רח' בן-אביגדור • הפצה "גד" בע"מ • גלויות: צינקהרפיה "כפמי" בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • העורך: אלו תבור • עורך תבנית: יוסי שגון • עורכת כיתוב: ענת ישראל • צלמי מערכת: ציון צפירי וגילה רוזן • ראש המינהלה: אברהם סימון • מחזקת המודעות: רפי זכרונני • המו"ל: העולם הזה בע"מ.

חשוכתמרסא. עד היום יש אנשים חורי ששים לגלות כי יקריהם נפטרו מסרטן.

להבין

את המצב

היחס כלפי המחלה נוטה להשתנות בשנים האחרונות, לא במעט בזכותם של כלליהתיקשות התורמים לראיית האיומה שבמחלות כתופעה שצריך ללמוד להיות עימה. סרטים על חולי סרטן הנאבקים במחלתם, יומנים של חולים המתפרסמים כספרים או ככתבות בעיתונות, תוכניות טלוויזיה על בעיותיהם של חולי סרטן, הלומדים להשלים עם היותם חשוכימרסא, מסייעים לעקירת המיתוס ולהסרת הטאבו שרבו על מחלה זו.

כל זמן שלא פוענח המיסתורין האופי אותה נוטים עתה להתייחס אליה כאל מצב יותר מאשר כאל מחלה. ואם המדע אינו מאפשר לנו עדיין להבין את סיבות המחלה וגורמיה, אין בכך כדי למנוע מאיתנו להבין את המצב ששמו סרטן. משום כך אנו סבורים שאין זו רק זכותו של עיתון לפרסם תמונות מסוג זה, למרות בעתה-המוות שיש בהן כדי לגרום לחלק מהמתבוננים בהן. זהו גם תפקידו. זהו חלק בלתי נפרד מהמידע ה"שוטף מכל תחומי החיים, שמתפקידו של

קייא קי.

הרבה מאד מילים נאמרו ונכתבו לגבי יתרונם של צילומים על מילים. האימרה "אלף מילים אינן יכולות לתאר ולהביע כפי שיכול צילום אחד", הפכה לאחת מאמות היסוד של העיתונות המודרנית. וכל זאת אנו מופתעים כל פעם מחדש מהעוצמה הגלומה בצילומים.

לפני שלושה שבועות פרסם העולם הזה כתבה על נסיבות פטירתו של השחקן יוסף ("בומבה") צור (בומבה - סוף המישחק). העובדות שהיו כלולות בכתבה גוללו טרגדיה אנושית מזועזעת: כיצד חלו בומבה צור ורעייתו, מינה, בסרטן, כמעט בעת ובערב-נה אחת, וכיצד חיו ילדיהם עימם תחת קורת-גג אחת בידיעה שהם עדים לגסי-סתם האיטית של הוריהם.

זה היה סיפור עצוב. הוא גרם ללא ספק צביטה בלב לקוראיו. איש מהם לא קבל על כך שפירסמו אותו. להיפך. לעומת זאת הופנו כלפינו טענות מרות על שניים מ"הצילומים שהתפרסמו באותה כתבה. היו אלה צילומי של בומבה צור, שצולמו ימים מספר לפני מותו. כשמחלתו הקשה כימעט וכבר כילתה אותו. הוא נראה בהם כחוש וחיוור, כמי שהוסיפה קפצה עליו בבת אחת (ראה צילומים בעמוד זה). הוא היה שונה לגמרי מהתדמית של ה"שובב השמנמן והחייכן, בה זכר אותו הציבור.

די במפתיע קיבלנו תגובות נזעמות על פירסום צילומים אלה: "לשם מה הייתם צריכים לפרסם אותם? האם לא די בזה שכתבתם שהוא מת מסרטן? הייתם צריכים גם להראות את זה? הרי אלה צילומים מעוררי חלחלה?"

במחשבה שנייה היתה זו תגובה טבעית. בני-אדם אינם אהבים להתייצב פנים אל פנים מול המוות. כשאדם מביט בפני המוות למעשה בפני עצמו הוא מביט. כל זמן שהמוות מופיע לעינינו במילים הוא עדיין מושג ערטילאי. מילים הם סמלים. אותה מילה עצמה יכולה להגיד לאנשים שונים דברים אחרים. גם המילה "מות" היא סמל למושג, שכל אחד מפרש אותו ורואה אותו בצורה שונה.

הצילום בניגוד למילה הוא סימן. צילום של אדם מת הוא סימן שהותיר המוות אחריו. צילום של אדם הנמצא על סף המוות הוא סימן שמסמן המוות על קרבנו המיועד. שלא כמו לגבי הסמל, מייח"סים בני האדם לסימן תכונה של הידבר-קות. השלכה זו יוצרת רתיעה. טבעי ש"אנשים נרתעים מלהתבונן במתים. בגור-ססים או בצילומיהם כאילו מתוך חשש מפני הידבקות. ראיית המוות היא ראיית עצמנו במצב זה. ההתבוננות בתמונת אדם אכול סרטן יוצרת במביט את התחושה שהנה עומדת המחלה לדבוק גם בו והוא עלול להשתנות ולהיראות כמו האיש הנש"קף אליו מהצילום. לא התמונה היא ה"מרתיעה, אלא החשש הטמון בכל אחד מאיתנו מפני המחלה.

גישה בלתי ראציונאלית זו אל הסרטן היתה בעבר מקיפה יותר. עד לפני שנים לא רבות היתה קיימת רתיעה מעצם איור כור שם המחלה. נהגו לכנות אותה בשמות תואר כמו "מחלה ממארת", או "מחלה

העיתון לספק לקוראיו, מבלי להתחשב במידת אי-הנוחות או החרדה הנגרמת להם. לא פירסמו את צילומי של בומבה צור ערב פטירתו כדי לזעזע. לנו זה נראה בשעתו טבעי, חלק אינטגרלי מ"הכתבה שסיפרה על גורלו וגורל מישי-פחתו. במבט לאחור, לאור התגובות ה"חרפות שהגיעו אלינו בעניין זה, נראה לנו גם עתה כי צדקנו בגישה זו.

הקשר

המצולם

אם פתחנו בעניין צילומי העיתונות, כוחם והשפעתם, מן הראוי לציין בהקשר זה תערוכה הנערכת בימים אלה במרכז ה"תרבות של שגרירות ארצות-הברית ב"תל-אביב. יש בה כדי להמחיש יותר מכל הסבר את מהותם המיוחדת של צילומי עיתונות.

זוהי תערוכה מייצגת של צילומים יוצאי-דופן, שראו אור מעל עמודי שבועון החדשות האמריקאי טיים. מוצגים בה 63 צילומים שצולמו בידי 14 צלמים נודעים, בחלקם צלמי המערכת של הטיימס ובחלקם תורמים. שצילומיהם מתפרסמים בשבועון. אין אלה רק צילומי חדשות. אפשר למצוא ביניהם גם צילומי דיוקן של אי-

שים מפורסמים, או צילומים מתחומי האדריכלות והאמנויות האחרות. המשותף לכולם היא האיכות המיוחדת שלהם. שי-אינה ניתנת אולי להגדרה מדויקת, ה"הופכת אותם לצילומים הראויים להופיע בשבועון-חדשות. בדברי ההקדמה שלו לתערוכה זו מנסה ארנולד דרפקין, עורך הצילומים של ה"טיימס, להסביר כיצד ניבחרים הצילומים לפירסום בשבועון. הוא אומר: "אני עוסק במירדף אחר התמונות הנכונות עבור הטיימס זה 28 שנים. אני מחפש את המימד הנוסף שבצילום כמו את האיכות האסתטית שבו. האם מספק הצילום מידע שהכתבה אינה יכולה להציע? האם הוא מצליח לעורר אווירה של מאורע או להעניק מבט פנימה אל אופיו של אדם? צילומינו לעולם אינם רק בבחינת קישוט. הם מיועדים לתאר ולהביע עובדות בצור-רה חזותית. בהכרח אני גם בלש וסוכן-נוסע, כיוון שהצילום הטוב ביותר בעולם אינו נוגע לנו אם אינו נמצא כאן, ב"משרדי. המאמץ הנוסף המיוחד שווה תמיד, והצילומים מביאים את המימד ה"מיוחד הנוסף לסיפור. אותו אנחנו מחפ"שים."

בעיקרון, אם לא בהיקף ובאמצעים, יש דימיון רב בנושא זה בין הטיימס להעולם הזה. הפונקציה שממלא הצילום במיסגרת

בומבה צור בחברת בני מישפחתו שבועית מוספר לפני מותו
חרדה ממחלה - הסתגלות למצב

כתבה, היא דומה בשני השבועונים. למ"רות שמיספר הצילומים בגליון אחד של העולם הזה עולה בדרך כלל על זה ה"מתפרסם בגליון ממוצע של הטיימס.

אבל העקרונות המנחים הם דומים בהחלט. לעיתים קרובות משקיעים צלמי וכתבי העולם הזה יותר זמן ומאמץ ב"השגת צילום בודד אחד מאשר בהכנת הכתבה שהוא נועד לה. צלמי המערכת נאלצים לא אחת לצלם עשרות, אם לא מאות, צילומים של מאורע מסויים או אישיות, מתוכם ייבחר, אחרי בדיקה קפ"דנית, הצילום האחד שיזכה להתפרסם.

הדימיון בגישה אינו הקשר היחיד של העולם הזה לתערוכת צילומי הטיימס. בין הצילומים בתערוכה מוצגים גם שישה מצילומי של דוויד רובינגר, הצלם ה"ישראלי של הטיימס.

רובינגר, יליד וינה שעלה לארץ בקלותו בן 15, התחנך שלוש שנים בקיבוץ לפני שהתגייס לצבא הבריטי במלחמת-העולם השנייה ואחרי-כך לצה"ל. בו היה מפקד-מחלקה. התעניינותו בצילום החלה תוך כדי שירותו הצבאי.

את הקאריירה שלו כצלם-עיתונות פתח רובינגר במערכת העולם הזה בשנות ה"חמישים הראשונות, עד שהחל בשנת 1954, לפרסם בקביעות את צילומיו ב"טיימס, הביוגרפיה הרשמית של צלם מעור-לה זה בתערוכה, מציינת קשר זה.

אחרי כל מה שתרם הטיימס לעיצובו של העולם הזה בשנותיו הראשונות, נעים לציין שהיה משהו אותו יכול היה גם העולם הזה לתרום לטיימס.

הצינום האחרון של יוסף ("בומבה") צור
להביט בפני המוות ולראות את עצמנו